

วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่.....เดือน.....

**การศึกษาทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ ที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ
กรุงเทพมหานคร**

นางสาวอนุชตรา วรกุล*

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมร สุริยาศศิณ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ ที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุจำนวน 100 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอนคือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล และแบบสอบถามทัศนคติต่อความรัก วิเคราะห์ทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ t-test และ One-way ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้สูงอายุที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครมีทัศนคติต่อความรักอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$)
2. ผู้สูงอายุ ที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีเพศ โรคประจำตัว และการออกกำลังกายในหนึ่งสัปดาห์ต่างกัน มีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: (1) ทัศนคติ (2) ความรัก (3) สถานภาพสมรส (4) ผู้สูงอายุ

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

**อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. ผู้สูงอายุ ที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส ที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุ เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ซึ่งรัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุว่าเป็นวัยซึ่งมีความแตกต่างจากวัยอื่น เป็นวัยบั้นปลายของชีวิต หลายๆหน่วยงาน จึงมีความพยายาม และมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกคนตระหนัก เข้าใจ และพร้อมดูแล ผู้สูงอายุให้ทัดเทียม เช่นเดียวกับการดูแลประชากรในกลุ่มอายุอื่น

กรมสุขภาพจิตของไทยเปิดเผยผลการสำรวจพบว่าผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มคนที่มีความสุขน้อยที่สุดในสังคมโดยเกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งจากความเจ็บป่วย พลัดกำลังและสุขภาพร่างกายที่ถดถอย รวมถึงสุขภาพจิตที่ย่ำแย่จากการว่างงานและถูกละเลยจากสังคม ความโดดเดี่ยวนี้ไม่เพียงทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรสูงวัยตกต่ำลงเท่านั้น (พรณิการ์ วานิช, 2556)

ความรักของผู้สูงวัย เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างความสุข ในการใช้ชีวิต และมีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจของผู้สูงวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรณ กถันเกษร (2551) ความรักส่งผลให้มีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สามี - ภรรยาในผู้สูงอายุ อาจจะไม่ได้อยู่ในรูปแบบของเพศสัมพันธ์เสมอไป แต่อาจจะเป็นในรูปแบบของการอยู่ร่วมกันแบบเพื่อนยามแก่เฒ่า จากงานวิจัยของ Sutterley; & Donnelly (1982,p. 92) ทำการศึกษาการสูญเสียคู่สมรสของผู้สูงอายุ พบว่าการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ในชีวิต คือการตายของคู่ชีวิต เนื่องจากจะสร้างความกระทบกระเทือนใจให้กับผู้สูงอายุมาก ทำให้ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย ส่งผลต่อจิตใจมีโอกาเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยทางจิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ ที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้สูงอายุ ที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกัน

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมที่สวนธนบุรีรมย์ และอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี จำนวน 135 คน
2. ตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี จำนวน 100 คน

ผู้วิจัยใช้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของยามาเน่ (Yamane) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากจากบัญชีสมุดรายชื่อชมรมผู้สูงอายุ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ที่อยู่อาศัย อาชีพ โรคประจำตัว และ การออกกำลังกายในหนึ่งสัปดาห์
2. ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจธรรมชาติของตนเอง และปรับตัวได้อย่างเหมาะสมมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ แข็งแรง

2. เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในด้านทัศนคติและความแตกต่างของผู้สูงอายุในแง่ของผู้สูงอายุที่ไร้คู่ครอง และผู้สูงอายุที่มีคู่ครอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นและสร้างความสุขแก่ผู้คนในสังคมมากขึ้น

3. เป็นการเพิ่มพูนหลักฐานทางวิชาการ ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และ ทัศนคติต่อความรัก ซึ่งอาจใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาเพื่อที่จะเชื่อมโยงกับแนวคิด หรือทฤษฎีอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

ทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจหรือความรู้สึก อันเป็นผลจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนี้ แนวโน้มในการที่จะแสดงหรือมีปฏิกิริยาในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออก

กลินชบา คำரச (2550, หน้า 25) ได้สรุปหน้าที่ของทัศนคติไว้ 3 ประการดังนี้

1. ทัศนคติมีหน้าที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจโลก หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา
2. ทัศนคติมีหน้าที่ช่วยป้องกันตนเอง (Self – Defensive Function) หรือช่วยทำให้บุคคลไม่ดูถูกตัวเอง แต่เกิดการภาคภูมิใจ
3. ทัศนคติมีหน้าที่ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง (Self-Expressive Function) คือ สิ่งที่แสดงว่าทัศนคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น โดยการแสดงทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา

ชนพรรณ กลั่นเกษร (2551, หน้า 35) กล่าวว่า ทัศนคติต่อความรัก หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเชิงประมาณค่าที่ผู้สูงอายุได้รับมารวมทั้งความเชื่อความรู้สึกนึกคิด หรือแนวโน้มที่ผู้สูงอายุมีท่าทีในการตอบสนองในเรื่องความรักระหว่างเพศของผู้สูงอายุ ซึ่งทัศนคติต่อความรักระหว่างเพศของผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ เป็นความเข้าใจเชิงประเมินค่าในเรื่องความรักระหว่างเพศว่ามีประโยชน์ หรือไม่มีประโยชน์
2. ความรู้สึกยินดี พอใจ หรือไม่ยินดี/ไม่พอใจต่อความรัก หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้สูงอายุที่มีต่อความรักระหว่างเพศ

3. ความพร้อมที่จะปฏิบัติต่อความรัก หมายถึง ความพร้อม ความโน้มเอียงของผู้สูงอายุที่จะแสดงพฤติกรรมการมีความรักระหว่างเพศของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับความรูสึกของตน

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เก็บข้อมูลเบื้องต้น คือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อความรักของ อานนท์ สีดาเพ็ง (2552, หน้า 91-94) โดยแบบทดสอบมีทั้งหมด 23 ข้อ โดยเป็นข้อความทางบวก คือ ข้อที่ 1-11, 16-23 และเป็นข้อความทางลบ คือ ข้อที่ 12-15

ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยเครื่องมือไปหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้ (try-out) กับตัวอย่างจำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 29 เมษายน 2558 ถึง 5 พฤษภาคม 2558 และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุโดยใช้ร้อยละ วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ t-test ,One-Way ANOVA

ผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครมีทัศนคติต่อความรักอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$)

2. ผู้สูงอายุ ที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีเพศ โรคประจำตัว และการออกกำลังกายในหนึ่งสัปดาห์ต่างกัน มีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน

3. ผู้สูงอายุ ที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีสถานภาพสมรส และที่อยู่อาศัยต่างกัน มีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผู้สูงอายุ ที่พำนักอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานครที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ ที่พำนักอาศัยอยู่ในแขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร” สามารถอภิปรายตามสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพศ เป็นตัวแปรหนึ่งที่น่ามาศึกษาในครั้งนี้ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนพรรณ กลั่นเกษรและคณะ (2547) พบว่า ผู้สูงอายุทั้งเพศชายและหญิงมีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน

2. ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสมีทัศนคติต่อความรักสูงกว่าผู้สูงอายุที่โสด หม้าย หย่า และแยกกันอยู่ เนื่องจากธรรมชาติและชีวิตของคนอยู่ได้ด้วยความรัก ผู้ที่มีความรักและมีคนรักย่อมมีความสุข เพราะจะได้เรียนรู้ว่าตนรักใคร และตนจะมีความสุขมากหากรู้ว่าบุคคลนั้นรักตน โดยผู้สูงอายุที่สมรสแล้วจะดำเนินชีวิตร่วมกันมีแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขมากกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสด หม้าย หย่าหรือแยกกันอยู่ Freiberg (1992,p.417)

3. ที่อยู่อาศัยเมื่อนำมาเปรียบเทียบพบว่า ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองกับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vogel (1982) ได้ศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ พบว่า ความวิตกกังวล ความเจ็บเหงา และความซึมเศร้าเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาทางกายตามมา

4. ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว และการออกกำลังกายในหนึ่งสัปดาห์แตกต่างกันมีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกลิ่นชบา คำรศ (2550) ได้พบว่า ผู้สูงอายุเพศชาย ระดับการศึกษาสูง มีคู่สมรส มีที่อยู่อาศัยของตนเอง และไม่มีโรคประจำตัว มีทัศนคติต่อความรักไม่แตกต่างกัน

5. ผู้สูงอายุที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกัน จากการศึกษาของชนพรรณ กลิ่นเกษรและคณะ (2547) พบว่า (1) ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อย มีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อความรักสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก (2) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อความรักสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำ (3) รายได้ ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงมีทัศนคติต่อความรักดีกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า (4) อาชีพ ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อความรักแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติต่อความรักสูงกว่าผู้สูงอายุ ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การทำวิจัยในครั้งนี้ ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยดังกล่าวให้เข้าใจถึงทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าความรักเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้เข้าใจและหาวิธีการตอบสนองต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทัศนคติต่อความรักของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านพักคนชรา
2. ควรศึกษาสุขภาพจิต ทัศนคติต่อความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กลิ่นชบา คำรศ. (2550). *อัตมโนทัศน์ มโนทัศน์ต่อผู้อื่นกับทัศนคติต่อความรักและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้สูงอายุ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจมิกา ยามะรัต.(2527).*ความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา:ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. กรุงเทพฯ:คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนพรรณ กลิ่นเกษร. (2547). *บุคลิกภาพเก็บตัวและแสดงตัวกับทัศนคติต่อความรักและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้สูงอายุ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราโมทย์ วังสะอาด.(2530).*ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขต
เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์*.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- อานนท์ สีดาเพ็ง.(2552).*สุขภาพจิตกับทัศนคติต่อความรักและความสัมพันธ์ทางเพศของ
ผู้สูงอายุ*.คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Vogel, C. H. (1982). Anxiety and Depression among the Elderly. *Journal of Gerontological Nursing*.56: 118-242.